

Nog steeds worden mensen (jong en oud) benadeeld, gepest of in een bepaald hokje gedrukt omdat ze 'anders' zijn. Zo kan iemand een heel eigen kledingstijl hebben, waardoor die persoon al snel 'vreemd' gevonden wordt. Anderen vinden mensen met een donkere huidskleur bij voorbaat gevaarlijk of bestempelen een homoseksuele relatie als 'verkeerd'. Bij een nieuwe ontmoeting vormt iedereen zich een eerste indruk, maar door met iemand in gesprek te gaan kun ontdekken wat voor iemand je net hebt ontmoet en leer je dat de situatie niet zo zwart-wit is als je zou kunnen denken. Iedereen heeft een eigen verhaal en dat maakt hem tot wie hij of zij is, al kan het soms wel even duren voordat je zo'n iemand echt goed kent.

Zo'n omslagpunt in hoe je iemand ziet of hoe je over iemand denkt komt regelmatig voor in het echte leven, maar in de poëzie is er ook een dichtvorm waar er sprake is van zo'n een omslagpunt, namelijk het sonnet.

SONNET

*Wel leuk, zo'n veertienregelig gedichtje
Omtrent een vergezicht of lief gezichtje
De galm der tijden of de geur van thijm
Toekomstig erfgoed of futiel berichtje*

*Een pittig onderwerp, dat is 't geheim
De rest: geknutsel als met schaar en lijm
Geduld en overleg - maar je verplicht je
Dan wel tot kloppend metrum, zuiver rijm*

*Dit was Deel I. En nu een goede raad
Een echt sonnet bestaat uit twee (2) delen
Hetgeen u trouwens aan dit voorbeeld ziet*

*Dus zorg dat u doordacht uw kruit verschiet
En niet te vroeg; u dient het zo te spelen
Dat u pas aan het eind bent uitgepraat*

Drs. P

uit: *Ons knutselhoekje* (1975)

Bron: <http://osdir.com/ml/culture.literature.dutch.coster/2003-05/msg00015.html>

Drs. P (Heinz Polzer)
(1919-2015)

Over het sonnet

Het sonnet is misschien wel de bekendste versvorm. Al eeuwenlang worden gedichten in sonnetvorm geschreven. Vermoedelijk is het sonnet in 1225 in Italië ontstaan en het eerste Nederlandse sonnet werd waarschijnlijk tijdens de Renaissance, rond 1557, door Lucas de Heere geschreven. Hoewel er inmiddels heel veel varianten op het sonnet zijn ontstaan, is het sonnet nog steeds te herkennen aan (een aantal van) de stijlkenmerken die hieronder worden besproken.

Vorm

Een sonnet bestaat uit veertien regels die opgedeeld zijn in vier strofes. De eerste twee strofes bestaan uit vier regels. Dit noemen we kwatrijnen. Samen vormen ze een octaaf. De laatste twee strofes bestaan uit drie regels, de terzinen. Ze vormen samen een sextet.

Kennismaken en vooroordelen

(vervolg)

doe
maar
dicht
maar

Metrum

De regelmatige manier waarop beklemtoonde en onbeklemtoonde lettergrepen elkaar afwisselen wordt het metrum genoemd. In sonnetten wordt het jambische metrum gebruikt; hierin wisselen de onbeklemtoonde en de beklemde lettergrepen elkaar af. In een jambisch metrum heeft iedere regel vijf beklemtoonde lettergrepen: ta-DA ta-DA ta-DA ta-DA ta-DA. De dichter kiest er zelf voor of hij begint met een onbeklemtoonde of een beklemtoonde lettergreep en waar hij mee eindigt; zolang de regel vijf beklemtoonde lettergrepen heeft, noemen we het metrum jambisch.

Rijmschema

Het typerende rijmschema voor het sonnet is abba abba cdc cdc, maar hier wordt ook regelmatig op gevarieerd.

Chute/volta

Tot slot zit er in een sonnet een wending die de chute of de volta wordt genoemd. Deze zit vaak tussen de octaaf en het sextet, dus vanaf het punt met de strofes van drie regels. Deze wending bevat een wijziging van betekenis, het is een soort omslagpunt in het gedicht.

Zo'n soort omslagpunt kun je dus ook ervaren in het echte leven. Als een man bijvoorbeeld in leren kleding binnenkomt en een motorhelm vasthoudt, denk je al snel dat diegene bij de Hells Angels zit, of dat hij op zijn minst een super stoere motorrijder is. Pas als je met de stoere motorrijder aan de praat raakt en hem beter leert kennen, ontdek je misschien wel dat hij iedere week boodschappen doet en kookt voor zijn 90-jarige moeder die dit zelf niet meer kan.

Wanneer je langer met iemand die je nog niet goed kent in gesprek bent, kun je zo'n omslag ervaren. Die persoon lijkt in het echt misschien helemaal niet op de persoon die jij in gedachten had.

Opdracht

1

Opdracht 1:

- Vorm tweetallen met een klasgenoot die je nog niet zo heel erg goed kent.
- Zonder met elkaar te overleggen schrijf je over de andere leerling een aantal dingen op:
  - Zijn of haar lievelingseten
  - Zijn of haar favoriete vakantiebestemming
  - Zijn of haar grootste droom
  - Zijn of haar droombaan
- Als jullie klaar zijn, vertellen jullie elkaar de antwoorden. Kloppen deze antwoorden?
- Hoe voelt het dat de ander zich iets bij jou voorstelt dat wel of niet klopt?

Misschien heb je zelf ook wel eens meegemaakt dat een onbekende dacht iets over je te weten, terwijl dit helemaal niet klopte. Misschien heb je een donkere huid en denken mensen bij voorbaat dat je geen Nederlands spreekt. Of misschien zit je wel in een rolstoel en durven mensen je niet aan te spreken omdat ze verwachten dat je niet normaal zou kunnen communiceren.

Kennismaken en vooroordelen

(vervolg)

doe
maar
dicht
maar

Opdracht

2

Opdracht 2

- Neem een fictief persoon in gedachten waarvan je denkt dat mensen snel hun oordeel klaar hebben.
- Maak een beschrijving van deze persoon en noteer welke vooroordelen mensen kunnen hebben, maar ook wie deze persoon echt is. Wat is het verhaal achter deze persoon?
- Nu gaan we aan de slag met jouw fictieve personage, door dit te verwerken in een gedicht dat een aantal kenmerken van een sonnet heeft. Het schrijven van een gedicht dat aan alle voorwaarden voldoet kan erg lastig zijn, daarom schrijven we een moderner sonnet.
- Jouw gedicht moet in ieder geval de chute bevatten, het omslagpunt. In het eerste deel van het gedicht beschrijf je iemand aan de hand van de mogelijke vooroordelen en in het tweede deel, dus na de chute, leren we jouw hoofdpersoon echt kennen, waardoor die vooroordelen wegvallen. Probeer in je gedicht ook aandacht te besteden aan het gedrag en de gevoelens van je hoofdpersoon.
- Naast deze voorwaarde voldoet je gedicht nog aan minstens één ander kenmerk van het sonnet, bijvoorbeeld aan het aantal regels en de indeling van de strofes (vorm) of aan een rijmschema, dat je zelf mag bepalen.

Tips

TIPS VOOR HET SCHRIJVEN VAN EEN GEDICHT:

Kies een vertelperspectief. Laat je je lezer van bovenaf meekijken, of laat het hem meekijken vanuit het perspectief van de hoofdpersoon van je gedicht?

Bedenkt goed wat er precies voor de omslag gaat zorgen, hoe komt het dat het beeld dat we in eerste instantie van de hoofdpersoon hebben veranderd? Vertelt hij zijn verhaal? Komt het door een handeling? Of een bepaalde gebeurtenis?

Het voordeel van een fictief persoon is dat je met de vooroordelen of negatieve gedachten in het eerste couplet niemand kunt kwetsen, denk daar ook aan als je je gedicht schrijft over een fictief persoon die wel lijkt op iemand uit jouw omgeving.

Kijk voor meer tips over het schrijven van een gedicht op www.poeziepaleis.nl